

מחווון לשאלון בהיסטוריה, לימודי בחירה, קיץ תשפ"ה, מס' 22382

הנחיות כלליות:

- * במחווון מובאות הנחיות למעריכים של הבחינה במועד זה בלבד.
- * שינויים יימסרו בתדריכים בעל פה ובשיחות הכוונה עם המעריכים הבכירים.
- * במחווון לא הובאו כל האפשרויות לתשובה נכונה, אלא רק מבחר תשובות. לכן אם תלמיד משיב תשובה שאינה במחווון ואינה מוכרת למעריך, על המעריך לבדוק במאמרים, ואם יש צורך – להתייעץ עם מעריך בכיר.
- * המחווון נועד בעיקר לקביעת מסגרת בנוגע למספר הרכיבים הנדרש בכל סעיף כדי לזכות את התלמיד במלוא הנקודות (על פי טיב התשובה).
- * בכל סעיף יש להקפיד על ניקוד על פי ההנחיות בכתב ועל פי ההנחיות שיימסרו בתדריכים במרב"ד.
- * אם תלמיד מילא את כל המטלות הנדרשות אך לא הפריד בין מטלות שונות, כפי שנדרש בשאלה, אלא כרך אותן זו בזו – יש לקבל את התשובה, ואין להפחית לו נקודות.
- * ההנחיות במחווון מנוסחות בלשון זכר, ומכוונות למעריכים ולמעריכות כאחד.

תזכורת: הגדרות למטלות בבחינה

- * **הציגו/תארו** – הצגה/תיאור של התופעה, הפעולה, האירוע, התהליך הנדרשים בשאלה, בלי להסביר את הסיבות להתהוותם או את התוצאות/השפעות שלהם. זהו מעין "צילום תמונת מצב" (מאפיינים, משתתפים, זמן, מקום).
- * **הסבירו** – הבהרה, פירוש של העניין המבוקש; סיבות/גורמים שהביאו לתהליך/לפעולה/לאירוע; תוצאות/השפעות של העניין המבוקש.
- * **השוו** – יש להשוות בין שני עניינים מבוקשים, על פי קריטריונים, ולהבהיר את הדומה ואת השונה בכל אחד מן הקריטריונים שהוצעו.
- * **הדגימו** – הבאת דוגמה הממחישה ומבהירה את העניין המבוקש (יש לתת דוגמה מפורטת, ואין להסתפק בהכללה).

חקר נשים בהיסטוריוגרפיה הישראלית

על הנבחן לענות על שתיים מן השאלות 1-3.

1. החזון הציוני סוציאליסטי והשפעותיו על מעמדן של הנשים בהתיישבות החלוצית בארץ ישראל

א. הערכים האידיאולוגיים שעליהם התבסס החזון הציוני סוציאליסטי של החלוצים בארץ ישראל

- גאולת העם והארץ. שאיפה להקמת מדינה ריבונית עצמאית בארץ-ישראל.
- בניית חברה שיתופית ושוויונית, ובכללה כמיהה לשוויון זכויות לנשים (אימוץ רעיונות סוציאליסטיים).
- "כיבוש העבודה": עבודה עברית. אמונה בערך העבודה העצמית ובמיוחד עבודת כפיים וחקלאות, חיי עמל.
- שלילת הגלות: דחיית אורח החיים הגלותי לטובת יצירת "יהודי חדש" יצרני, חלוצי, בעל כוח פיזי ("יהדות השירים"), אמיץ, מוכן להקרבה מנטלית ופיזית למען המולדת. דמות המופת היא דמות של לוחם.
- "כיבוש הקרקע" וחלוציות: אדם ההולך לפני המחנה ומגשים את האידאלים הנשגבים של המעשה הציוני באמצעות הקמתם של יישובים חדשים ונכונות להקרבה.
- הגנה עצמית: "כיבוש השמירה" מתוך שלילת הגולה (חולשת היהודים בגולה והתלות בשלטון הזר שיגן עליהם), אמונה ביכולת היהודים להגן על עצמם כחלק מתחיה לאומית. זקיפות קומה לאומית צריכה להתקיים עם זקיפות קומה פיזית.

ב. טענה: הגשמת החזון הציוני סוציאליסטי של החלוצים הובילה במקרים מסוימים לשינוי בתפיסת התפקידים המסורתיים של נשים, ואילו במקרים אחרים לא חל שינוי בתפיסה הזאת

הסבר הטענה באמצעות דוגמאות לשינוי בתפיסת התפקידים המסורתיים של נשים (על פי מאמרה של מ' חסקין):

- דוגמה: שילוב נשים בעבודות השדה לצד החלוצים הגברים, למשל בחווה החקלאית בסג'רה שניהל אליהו קראוזה שולבו נשים בעבודת השדה.
- הסבר: עצם יציאתן של נשים לעבודה, ובעיקר השתתפותן של נשים בעבודה חקלאית פיזית היא ביטוי לשינוי עבור הנשים שתפקידן המסורתי היה עקרות בית שעסקו במלאכות הבית וגידול הילדים.
- דוגמה: הקמת חוות העלמות בכינרת בניהולה של האגרונומית חנה מייזל. בחווה עסקו נשים בגידול ירקות (גינות ירק) ולימוד עבודת האדמה, ורכשו גם מיומנויות טכניות בעבודת האדמה.
- הסבר: לראשונה ניהול של חווה חקלאית בידי אישה (חנה מייזל), ושינוי נוסף בתפקידן המסורתי של הנשים הוא בעצם העיסוק בעבודת השדה, בהכשרה בענף החקלאות שנחשב עד אז כתחום עבודה "גברי".
- דוגמה: השתתפות (מצומצמת) של נשים בארגון השומר לצד הגברים.
- הסבר: השתתפותן של נשים (מעטות) בארגון "השומר" מדגימה את השינוי מן התפיסה המסורתית שראתה בנשים כמי שזקוקות להגנה מצד הגברים לתפיסה הרואה באישה דמות חזקה הלוקחת חלק פעיל בהקרבה ובהגנה על הקבוצה.
- נשים לקחו חלק במימוש רעיון ה"שמירה העברית". בעיסוק שנחשב עד אז כתחום "גברי" פיזי.

הסבר הטענה באמצעות דוגמאות לשינוי בתפיסת התפקידים המסורתיים של נשים (על פי מאמרה של א' מאיר

גליצנשטיין):

- דוגמה: עבודה שוויונית בכלל ועבודת השדה בפרט: נשים שעלו מעירק ונקלטו במסגרות של הקיבוצים תיארו בהתלהבות את רשמיהן מחיי העמל בקיבוצים. עבודת השדה ועבודות כפיים פיזיות נתפסו בעיניהן סמל של השינוי, סמל החלוציות והשוויון.
- הסבר: העולות, שהגיעו מעירק, היו עקרות בית בגולה והודות למסגרת החיים בקיבוץ הן הגשימו את השינוי: לראשונה יצאו לעבודה ולהכשרה במקצועות שנחשבו "גבריים" כמו חקלאות. נשים עבדו בשדות לצד גברים – ביטוי לשוויון.
- דוגמה: השתתפות פעילה ושוויונית באספות הקיבוץ ובקבלת ההחלטות.
- הסבר: בניגוד לתפיסת המסורתית ששיקפה את הגישה של המשפחה הפטריאכלית (בעירק) ולפיה האישה כפופה להחלטות של אביה / אחיה הגדול / בעלה, העולות מעירק שנקלטו בקיבוצים היו שותפות שוות לתהליכי

קבלת ההחלטות בקיבוץ. התאפשרה להן הזדמנות לנקוט עמדה עצמאית ולנהל חיים אוטונומיים.
הסבר הטענה באמצעות דוגמאות המעידות שלא חל שינוי בתפיסת התפקידים המסורתיים של נשים (על פי מאמרה של מ' חסקין):

- דוגמה: רק נשים מעטות התקבלו לארגון "השומר", רובן היו רעיות לחברי "השומר", הן קיבלו נשק אך לא יצאו למשימות שמירה ולרוב לא שותפו בקבלת ההחלטות בארגון.
- הסבר: הדרתן של נשים מארגון "השומר" מעידה כי על אף החזון הסוציאליסטי המשיכה התפיסה המסורתית שראתה את הייעוד המרכזי של הנשים בהולדת ילדים ובהדגשת תפקיד האימהות, בעוד שהגנה ולחימה נתפסו כתחום "גברי" פיזי השמור לחלוצים ולא בהכרח לחלוצות.
- המשך התפיסה המסורתית הרואה באישה "עזר כנגדו" ומותירה את ניהול וקבלת ההחלטות בידי הגברים באה לידי ביטוי גם בכך שהנשים שהתקבלו לארגון ה"שומר" לרוב הודרו ממוקדי קבלת החלטות.
- הדוגמה: אי שוויון בשכר. נשים קיבלו שכר נמוך יותר מגברים עבור עבודתן או שלא קיבלו שכר כלל. למשל שרה מלכין עבדה בקבוצת דגניה, והמשרד הארץ-ישראלי לא שילם לה את שכרה על עבודתה, בניגוד לגברים שעבדו עימה.
- הסבר: פערי שכר מבטאים את התפיסה המסורתית ולפיה עבודת נשים אינה שווה ערך לעבודת גברים.
- דוגמה: הקמת חוות העלמות של חנה מייזל.
- הסבר: הקמת חוות העלמות היא ביטוי לא רק לשינוי אלא גם מבטאת המשכיות: עצם הצורך להקים מסגרת הכשרה נפרדת לנשים מלמדת על הקושי של נשות העלייה השנייה לפרוץ את האפשרות לעסוק בחקלאות ולהתקבל כפועלת השווה לגבר.
- דוגמה: הקושי של נשים להתקבל לעבודה בענפי החקלאות. קושי זה עולה מתוך קטעי יומנים של חלוצות העלייה השנייה.
- הסבר: העדויות של נשים ולפיהן נמנעה מהן ההזדמנות להשתלב באופן מלא ושוויוני בעבודת השדה בשל היותן נשים, היא ביטוי להמשכיות בתפיסה המסורתית בנוגע למקומן של הנשים (שרווחה גם בקרב החלוצים ולא רק בקרב האיכרים), ולפיה נשים אינן מתאימות לעבודה בענפי החקלאות. החקלאות דורשת מאמץ פיזי שאינו "מתאים לנשים", והנשים צריכות לדבוק בתפקידן המסורתי, עבודות הבית: בישול, כביסה וניקיון עבור החלוצים.
- הסבר הטענה באמצעות דוגמה המעידה שלא חל שינוי בתפיסת התפקידים המסורתיים של נשים (על פי מאמרה של א' מאיר גליצנשטיין):
- דוגמה: מרבית הנשים לא שובצו באופן קבוע לעבודה בענפי החקלאות, במקום זאת הן הופנו בעיקר לתחומי עבודה שנתפסו "נשיים": מטבח, ניקיון, מכבסה, טיפול בילדים.
- הסבר: דוגמה זו מעידה על כך שהתפיסה המסורתית של תפקיד הנשים עדיין התבססה על הבדלים מגדריים: הערכה נמוכה יותר של עבודות שנתפסו "נשיות" (ולכן העולים מעירק ראו בהפנייתם לעבודות שירות ומטבח "פחיתות כבוד"). פעילות הנשים המשיכה להתמקד במה שנתפס כתחום נשי: מטבח, ניקיון, תפירה, טיפול בילדים. על אף האידאול השוויוני, נשים עדיין הועסקו במקצועות שנתפסו "נשיים", וגברים המשיכו להוביל את מה שנתפס כעבודות "היוקרתיות" – ענפי החקלאות.

2.

הנופלות הראשונות, דבורה דראכלר ושרה צ'זיק, ומקומן במיתוס תל חי / סמדר סיני

א. הטענה: דבורה דראכלר ושרה צ'זיק היו נשים חלוצות "פורצות דרך". נימוק הטענה באמצעות שתי תחנות במסלול החיים של כל אחת מהן.

שרה צ'זיק – דוגמאות

– תחנות שנוגעות לעבודה החקלאית: תחילה עבדה במשק החקלאי של משפחתה במנחמייה, ובהמשך הצטרפה לאחותה חנה שהקימה את קבוצת הפועלות לגידול ירקות בפתח תקווה. עבדה בנטיעת חורשה בחצר גימנסיה הרצליה, וכן הצטרפה לקבוצת צעירות מגדלות ירקות במושבה עקרון שאותה הקימה אחותה חנה.

הביטוי לחלוציות:

העיסוק בחקלאות ביטא את ההווה החלוצית ציונית ואת מימוש רעיון "כיבוש העבודה". פריצת דרך במאבק על שותפות נשית בתחום החקלאות ביישוב הציוני, על אף התסכול העצום שבו נתקלה במימוש של שותפות זו.

– תחנה בחייה: ב-1918 עלתה למחניים לסייע לקבוצת מתיישבים חדשה.

הביטוי לחלוציות:

עצם ההשתתפות במפעל ההתיישבות סימל את הגשמת ההווה החלוצית ציונית. כיבוש הקרקע והקמת יישובים חדשים. פרודוקטיביות, נכונות להקרבה מנטלית ופיזית.

– תחנה בחייה: במהלך מלחמת העולם הראשונה, בשנת 1917, סייעה בטיפול במגורשים (שגורשו בידי התורכים) שהגיעו מתל אביב-יפו לגליל (לטבריה).

הביטוי לחלוציות: הנכונות לסייע, הסולידריות הלאומית, הנכונות להקרבה.

– תחנה בחייה: התנדבה לעלות לגליל – לתל חי, תוך כדי סיכון עצמי בשעה שתל חי הייתה נתונה תחת איום מצד הערבים ושיעור הכוח אדם מסייע – ונפלה בקרב על הגנת המולדת הקרב על תל חי.

הביטוי לחלוציות:

הייתה אחת משתי הנשים הראשונות (לצד דבורה דראכלר) שנהרגו בקרב על המולדת בנפילתה עם מגיני תל חי. נכונות להקרבה פיזית ומנטלית. פרצה דרך במאבק לשותפות נשית בתחום הביטחון היישובי.

דבורה דראכלר – דוגמאות

– תחנה בחייה: עסקה בעבודת אדמה, חקלאות, הצטרפה לצעירות שהקימו בכינרת את מטבח הפועלות וגן הירק.

הביטוי לחלוציות:

העיסוק בחקלאות ביטא את ההווה החלוצית ציונית ואת מימוש רעיון "כיבוש העבודה". פריצת דרך במאבק של שותפות נשית בתחום החקלאות ביישוב הציוני על אף התסכול העצום שבו נתקלה במימוש של השותפות הזו.

– תחנה בחייה: הגיעה לתל עדש והצטרפה לחברי "השומר" במקום. הייתה שותפה ל"מרד" של נשים שדרשו החלת שוויון מלא על זכויותיהן וחובותיהן של חברות ה"שומר".

הביטוי לחלוציות:

חלוצה, לוחמת. במאבקה נגד אי השוויון בין הנשים לגברים בארגון "השומר" ביטאה את היותה אישה אמיצה ודעתנית.

פרצה דרך במאבק של נשים לשותפות בהגשמת ערך ההגנה על המולדת ומימוש רעיון כיבוש השמירה.

– תחנה בחייה: בעת מלחמת העולם הראשונה, כאשר נאסרו חבריה מארגון "השומר", היא שימשה בלדריית ואשת הקשר שהעבירה להם ידיעות, מזון, תרופות וכסף: תחילה בכלא שבו הושמו בנצרת ולאחר מכן בכלא בדמשק.

הביטוי לחלוציות:

גילתה אומץ לב, נטלה על עצמה סיכון אישי של מעצר בידי התורכים לו הייתה נתפסת. גילתה סולידריות לאומית.

– תחנה בחייה: התנדבה לעלות לתל חי. הגיעה ככוח מחליף לצעירות ששהו שם. ביום הקרב על תל חי הוצבה בחדר העליון עם הנשק האישי שלה, ונפלה בקרב יחד עם מגיני תל חי.

הביטוי לחלוציות: חלוצה, לוחמת, נשאה נשק אישי וכחברת "השומר" ידעה להשתמש בו. נפלה על הגנת המולדת. בין שתי הנשים הראשונות שנפלו למען ביטחון המולדת (לצד שרה צ'זיק).

מניעים אידאולוגיים ואישיים שהשפיעו על הבחירות של דראכלר:

מניעים אידיאולוגיים:

- הרצון להיות חלק משמעותי בהגשמת ערכי הציונות: עבודת כפיים, חקלאות, "כיבוש השמירה". שאיפה להיות פועלת חקלאית.
- סירוב להשלים עם אי השוויון בין גברים לנשים במחנה הפועלי החלוצי, ולכן נלחמה על מקומה כאישה בקבוצה שבה פעלה: נאבקה בהדרתן של נשים מארגון ה"שומר" והייתה שותפה "למרד" של נשות ה"שומר" ולדרישתן להתקבל כחברות שוות זכויות וחובות בארגון. ראותה בשמירה העברית עשייה לאומית המשותפת לכולם.
- דראכלר התנדבה לעלות לתל חי ממניעים לאומיים – הרצון לקחת חלק פעיל בהגנה על ההתיישבות הציונית: "לחזית הולכים בלי טענות למקום שנשלחים אליו".

מניעים אישיים:

- דראכלר התנדבה לעלות לתל חי, בעקבות משבר אישי שחוותה באותם הימים: פרידה מבן זוגה (אהבה נכזבת). כך למדים מכתביה של מניה שוחט. ההליכה לתל חי הייתה סוג של בריחה.
- דראכלר התנדבה לעלות לתל חי מתוך רצון להוכיח לגברים שהיא מסוגלת לעמוד באתגרי הסכנה, להיות עצמאית בהגנה על עצמה ולבצע משימות שמירה.
- דראכלר רצתה לסייע לחבריה מכפר גלעדי. בתל חי לא נותרה אף אישה ולכן נענתה לבקשת העזרה (לקריאתו של טרומפלדור) ובכך להוכיח דוגמה אישית לצעירות.

מניעים אידאולוגיים ואישיים שהשפיעו על הבחירות של שרה צ'זיק:

מניעים אידיאולוגיים:

- מניע לאומי: על פי עדות מחנכה, זאב כרמי, בסיום לימודיה היא כתבה חיבור המתאר שיח בין אימהות שכולות, ובו היא מבקשת ליזכות להשתייך ל"גיבורים שנפלו על קידוש הארץ" – נבואה שהגשימה את עצמה. מכאן אפשר להבין את בחירתה להתנדב להישאר במקום שהיה בסכנה של תקיפת ערבים – בתל חי. נכונות להקרבה עצמית למען המולדת.
- מניע אידיאולוגי – תסכול וסירוב להשלים עם אי השוויון ועם העובדה שנשים, גם במחנה הפועלי החלוצי, נשלחות לעבודה במטבח ובכביסה ופחות לעבודת השדה. התסכול ממצב זה גרם לה לנדוד ממקום למקום ולנסות לממש את מאווייה הציוניים ולעסוק בעבודת האדמה.

מניעים אישיים:

- צ'זיק הייתה נערה רגישה ורודפת צדק ולכן חיפשה תמיד מקום שבו תוכל להגיש סיוע ולעזור לאחר. כך למשל עזרתה למגורשים בידי התורכים בעת מלחמת העולם הראשונה.
- צ'זיק הייתה צעירה שמרדה במוסכמות, הייתה מלאה בביקורת עצמית וניסתה להשתחרר מן הצל של אחותה חנה. ניסתה להוכיח שהיא יכולה לפעול באופן עצמאי ומסוגלת לסייע בכוחות עצמה, ולכן לקחה את הסיכון ובחרה בהתנדבות ללכת לתל חי.
- התסכול מחוסר היכולת להשלים עם היעדר השותפות והשוויון המלא בקרב חברי תנועת הפועלים, הביאה אותה להשתייך לקבוצת הפועלות בחוות שניהלה אחותה חנה: תחילה בפתח תקווה ולאחר מכן בעקרון.

ב. דרכים שבהן הונצחו דמויותיהן של שרה צ'זיק ודבורה דראכלר בשנות העשרים של המאה ה-20 – פרסום רשימותיה

- ומכתביה של שרה צ'זיק בכתב העת "אדמה", ירחון עיון ספרותי של מפלגת "אחדות העבודה" בעריכתו של יוסף חיים ברנר. פרסום מכתביה של שרה צ'זיק סייע לשמר את זכרה ולייחד את דמותה. כך הפכה אותה משפחתה לגיבורה לאומית שהקריבה את עצמה למען המולדת.
- הקבורה והבניית דמויותיהן כגיבורות: החללים נקברו בשני קברים: קבר אחד לנשים והאחר לגברים. הקבורה הייתה בכפר גלעדי בפינת חצר שנקבעה כפינת זיכרון והוקפה בגדר. בשנים הראשונות לאחר הקבר על תל חי היה מתקיים שם טקס אזכרה שכלל מטחי כבוד לכבוד החללים, והחלה להיבנות מסורת של עלייה לרגל אל קברי האחים. החלה הבניית דמויותיהן של הנשים כגיבורות עבריות שנפלו על מזבח המולדת.

- הכללתן בספרו של יעקב יערי פולסקין "חולמים ולוחמים" שהיה מעין פנתאון של מייסדי היישוב היהודי המתחדש. בספרו הקדיש פולסקין מקום של כבוד לשתי הנשים שנפלו בתל חי, על אף שלא עשה זאת בנוגע ליתר המגינים שנפלו בתל חי, למעט טרומפלדור. עובדה זו מלמדת על החשיבות שהוא ראה בשתי הנשים שהציג כגיבורות שהקריבו את חייהן על מזבח הלאום. בספרו פולסקין עורך גם הקבלה בין הנופלות בתל חי לרחל אימנו, וקורא לבני הנוער לפקוד את קברן "הקדוש" כפי שפוקדים את קבר רחל אם האומה.
 - הנצחה באמצעות תצלומיהן שהודפסו כגלויות ונשלחו לקהילות באירופה: על הגלויות התפרסמו דיוקנן של שתי הנופלות מלווה בכיתוב שהן נהרגו בהגנת תל חי. הנופלות תוארו כלוחמות שעמדו על משמר ונפלו בקרב. גלויות אלה התפרסמו בכמויות מסחריות (ושימשו דרך להשיג כספים לפעילות הציונית) בארץ ובעולם, וכך נשמר מיתוס תל חי וזכר הנופלות בזיכרון הקהילות היהודיות הציוניות בגולה.
 - פרסום מאמרים בעיתונות העברית בארץ ובחו"ל.
 - הנצחה באמצעות האומנות העברית: "פסל הגליל ושומרותיו" – סמל הגבורה הנשית החדשה. הפסל יעקב גורדון פיסל פסל עשוי גבס ובו נראות דמויותיהן של שתי נשים צעירות כשמעליהן מסוככת דמות אם גדולה או מלאך בעל כנפיים ושני מגיני דוד. הדמויות של שתי הנשים מזוהות עם הנופלות צ'יזיק ודראכלר, ובכך הפך הפסל גורדון את שתי הצעירות שנהרגו בתל חי לסמל גבורה עממי לאומי. הפסל שימש לא רק להנצחה אלא גם כמכשיר לגיוס הצעירים וחינוכם לחיי חברה הלוחמת על חייה. צ'יזיק ודראכלר סימלו את ה"עברייא החדשה", הלוחמת המגינה על ארצה ועמה. הפסל הוצב באמצע שנות העשרים בחצר תל חי ושימש מוקד עלייה לרגל. (מאוחר יותר הפסל נעלם, וחצר תל חי נזנחה עד לשיפוצה באמצע שנות החמישים).
- השינוי שחל בשנות השלושים בנוגע למקומן של צ'יזיק ודראכלר במיתוס תל חי והסיבות לשינוי זה**
- הצגת השינוי: מקומן של הנשים דראכלר וצ'יזיק במיתוס תל חי הלך והיטשטש, והרכיב הנשי הייחודי של מיתוס תל חי נעלם בשנות השלושים.
- הסבירו מה הן הסיבות לשינוי זה לדעת החוקרת סמדר סיני:**
- הצבת אנדרטת "פסל האריה השואג" בשנת 1934 "העלימה" את סיפור הנופלות. כבר בכתב המינוי של הוועדה שהוקמה ליצירת האנדרטה נקבע שתוקם מצבה לחללי תל חי – טרומפלדור וחבריו. כלומר הנופלים זוהו כטרומפלדור וחבריו ללא אזכור לנשים. בחירת האריה היא סמל המזוהה עם עוצמה וגבריות. הכללתן של דראכלר וצ'יזיק ב"פסל האריה השואג" היא מצד אחד מהלך שוויוני שמתייחס לכל החללים ביחד ללא הבחנה מגדרית, אך המחיר הוא התעלמות מן הייחודיות של מעמדן כנשים הראשונות שנפלו בקרב.
 - ההכללה של צ'יזיק ודראכלר כחלק מן החללים "טרומפלדור וחבריו" הייתה חלק מההנצחה השוויונית הקבוצתית – מסורת של הנצחה מספרית המבטאת ייצוג קולקטיבי. דראכלר וצ'יזיק נשכחו כאינדיבידואליות, כמו שאר נופלי תל חי.
 - התפיסה של הממסד הפועלי – החלוצי בתקופת היישוב, הייתה שנשים אינן צריכות להיות חלק מן המערך הלוחם. רובן הודרו מעשייה ביטחונית על ידי חבריהן למחנה, וגויסו רק כשלא הייתה ברירה. היחס התנועתי השלילי לשיתוף מלא של נשים במשימות ביטחון צבאיות, עשוי להסביר מדוע לא המשיכו את הבניית המיתוס של נופלות תל חי כגיבורות לאומיות.

3. **סמוק דמה של הנערה מדמו של הנער: נפילתה של מרים שחור ומקומן של הנשים בפלמ"ח במלחמת העצמאות / שרון גבע**

א. **הטענה: נפילתה של מרים שחור הייתה בעיני החברה היישובית אירוע קטסטרופלי ונקודת משבר שהחברה התקשתה להכיל. הבאת שלושה נימוקים שגבע מבססת עליהם את טענתה.**

- עצם **אובדן החיים הצעירים** שנגדעו, והאכזריות שבה נהג האויב ביחס לגופות הנופלים.
- היותה אישה **שחצתה את גבולות המגדר ופעלה** במרחב שבאופן מסורתי היה **"זירה גברית"** (לוחמת). שחור נשאה על גופה נשק, פעלה ונהרגה יחד עם חבריה הגברים שיצאו למשימה של אבטחת קו המים לנגב.
- ייעודה של האישה: בתפיסה הציונית יישובית ראו בנשים אימהות לעתיד, ההפך הגמור ממלחמה, אובדן, הרס ומוות – **חוסר יכולת של החברה היישובית להכיל מוות של נשים, וראייתן כבנות זוג, אימהות לעתיד ולא כלוחמות.** השחתת גופתה של אישה צעירה בידי האויב ביטאה מחיקה אלימה של אימהותה. **נפילתה והאכזריות שגילה האויב ביחס לגופה ביטאו את הפחד / החששות בחברה היישובית ובפיקוד הפלמ"ח מן הצפוי לעתיד אם יישלחו נשים לזירת קרב.**

ב. **לטענתה של שרון גבע יש זיקה בין נפילתה של מרים שחור לבין ההחלטה של הפלמ"ח מיד לאחר מכן שלא לאפשר לנשים להשתתף במערך הלוחם. בחירת שלושה מן המקורות ששרון גבע מבססת עליהם את טענתה, והסבר כיצד כל אחד מהם תורם לביסוס טענתה:**

- **עדוּתה של חברת פלמ"ח: ציפורה ליטנברג** – שירתה בנגב המערבי, הייתה טוראית, לוחמת שיצאה לסיוור אבטחה. בריאיון שהעניקה בנושא היא מתארת שפעלה כמאבטחת את הסיורים לנגב הנצור בזמן המלחמה עד לנפילתה של מרים שחור. לפי עדותה מייד לאחר נפילת שחור ניתנה פקודה שלא לאפשר לה (לליטנברג ולבחורות אחרות) להשתתף בסיורים של הגברים. ההוראה הגיעה מן המפקדים בשטח. הנשים הועברו לתפקידי עזר בלבד – "תפקידי מעטפת": אפסנאות, ביגוד, סיעוד. ליטנברג עצמה הועברה לאפסנאות.
- **עדוּתה של חברת פלמ"ח: שושנה ספקטור** – שירתה במטה הפלמ"ח במרכז הארץ. בריאיון עיתונאי בנושא תיארה אף היא את המצב שבו מפקדים החלו להסס אם לשלוח בנות לסיורים ואם לשתף אותן בתפקידי לחימה הכרוכים בסיכון אישי. לדבריה, לאחר דיונים במטה הפיקוד החליטו "להקל" על בחורות ולא לשלוח אותן לתפקידי לחימה.
- **ספרה של נתיבה בן יהודה, מפקדת בפלמ"ח** – בן יהודה הייתה מפקדת בגליל העליון. כתבה ספר אוטוביוגרפי המתאר את ההתנסויות והחוויית שלה מהתקופה של המלחמה ושירותה בפלמ"ח. בן יהודה כתבה בספרה וכן בריאיון עיתונאי שנערך עימה, כי כבר בדצמבר 1947 החליטו בפלמ"ח להוציא את הבנות מפעולות קרביות בשל סיפור ההתעללות בגופתה של שחור. כלומר נסיבות מותה של שחור השפיעו על קביעת המדיניות של מפקדי הפלמ"ח, והובילו להוראה להרחיק נשים מן המערך הלוחם.
- **כל אחת מהן סיפרה על הקשר בין ההוראה לבין נפילתה של שחור.** ההוראה שראשיתה בנגב הפכה למדיניות הפלמ"ח.
- **אתר מוזאון הפלמ"ח** מציין שנפילתה של שחור היכתה בתדהמה את ההגנה והפלמ"ח, והביאה להוצאת מרבית החברות מן המערך הלוחם.
- **המחקר של אלון קדיש** (עמ' 107 במאמר).
- **הספר "חטיבת הנגב במלחמת העצמאות"** (עמ' 91 במאמר).